

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Reducția Strada Buzeghi 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

CE E NAȚIONAL ÎN ARTĂ

II.

Să punem pe «Clăcașii» lui Goga alături de «Ana Doamna» a lui Alecsandri, cu «Moartea lui Fulger» și cu «Trei Doamne» a lui G. Coșbuc, cu «Mihnea și Baba» alui Bolintineanu și cu «La icoană» a lui Vlahuță și să luăm ca termen de comparațiune o faptă petrecută în aieva.

Are să rămâie în vecii vecilor în amintirea omenească, că o muma, care era și Regina, și poetă, Carmen Sylva, a avut un singur copil iubit de o lume întreagă și i-a pierdut și pe acesta.

Strivită însă de durerea ei nespūsă, muma aceasta nu s'a răzvrătit și n'a ridicat glasul să blesteme, ci a luat în brațe trupul rece al copilului său, a căzut cu umiliță în genunchi și i-a mulțămît lui Dumnezeu pentru că i-l dăruise și i-l lăsase cit i l-a lăsat.

Acesta e omul în deplinătatea sufletească a ființei lui, muma din «Dasavatas», nu ca închipuire, ci ca întrupare în aieva viețuitoare, creațiune, nu a unui biet de muritor, ci a lui Dumnezeu el însuși.

Care din cele șase concepțiuni se apropie mai mult de acest model?

Fără îndoială «Trei Doamne, și toți trei».

Mai puțin «Ana Doamna» și «Moartea lui Fulger».

Bolintineanu ar fi putut să nu scrie pe «Mihnea și Baba», iar Vlahuță ar face bine să-și îngroape pe «La icoană», o concepțiune prea de tot potrivită cu spiritul fazei de desfășurare prin care trece societatea noastră.

Mai rămân «Clăcașii» lui Goga, despre care s'a zis că e poet de un caracter cu totul local, nu român, nici chiar ardelean, ci curat rășinărean.

Ce e local și actual în concepțiunea «Clăcașii»?

De când e lumea, puținii nesățioși robiți iubirii de sine au stors pretutindenă sudorile și lăcrămile mulțimii neajutorate și s'au întovă-

răsit ca să se'ngrase sugînd măduva celor flămînzî, și ceia ce Goga ni arată, s'a petrecut totdeauna și pretutindenî, și se petrece și azi chiar mai cu vîrf în România, în Englitera, în Africa, în America ori în Indiî decît în Ardeal ori în deosebî la Rășinari. Fondul poeziei «Clăcașii» este iubirea de oameni în cea mai curată formă, iară concepțiunea e cu desăvîrșire universală și ar putea să facă parte din orișicare epopeie de caracter universal.

În deosebî, culminațiunea poeziei, muma trudită, flămîndă și sleită de puteri, care-și lasă codrul de pîne și se pleacă spre pămînt, ca să-și iea copilul la sîn, e «sfîntă prea-curată», nu numai pentru «Rășinăreni», ci pentru toți oamenii încă nedezbrăcați de firea omenească și poate să stea alătura cu «Madonna della sedia».

S'ar face, cum zice Firdusi în prefața marelui sale opere, nemuritor pentru toate timpurile pictorul care ar fi în stare să fixeze în colorî amănuntele din «Clăcașii», ori sculptorul, care, văzînd-o pe muma cum a văzut-o poetul, ar reuși s'o cioplească cu destulă măiestrie din piatră.

Note particulare nu sînt nici în fondul estetic, nici în concepțiune, ci numai în felul de a întrupa, — iar aici și trebuie să fie.

Ar fi lipsit cu desăvîrșire de bunul simț cel ce ar zice că nu mai avem nevoie de Eminescu după ce l-am avut pe Alecsandri, ori de Vlahuță, după ce l-am avut pe Eminescu și că azi Coșbuc și Goga nu pot să stea alături: are fiecare în viața noastră sufletească valoarea sa, iar aceasta consistă în felul particular de a-și întrupa concepțiile.

E învederat că e și ceia comun în aceste deosebite feluri de a întrupa, și ceia ce e comun, e romînesc.

Eu mi-am petrecut copilăria la Șiria, tocmai pe șesul Terîi Ungurești, și am crescut între Maghiari. Recitam cu toate aceste la vîrsta de patru-cinci ani poezia «Haid' să dăm mîna cu mîna», și nu voiam mai tîrziu să-l cred pe Eminescu, cînd mă 'ncredința că Moldoveanul Alecsandri a scris poezia aceasta, pe care o șocotiam poporană.

Zăpăcit ar trebui să fie cu desăvîrșire omul care n'ar fi în stare să-și dea seamă că (Alecsandri nu și-a scris poezia numai pentru Moldovenii lui, ci pentru toți Romîniî, și astfel și-a potrivit forma cu înțelegerea și cu gustul tuturor Romîniilor.

Aceasta e ceia ce-l face poet național român.

Judecat din punctul de vedere al formei, Alecsandri e adese ori ușuratic: Mai aleș în prosă, alege vorbele, le întrebunțează și le așează fără destulă cumpenire, și în deosebî în comediile lui e mai mult Moldovean de cît Romîn. În partea verificată a scrierilor lui și în deosebî la bătrînețe e însă mai național decît toți contimporanii lui.

Nu încape însă nici-o îndoială că Eminescu, cumpenit și în prosă, e mai românesc decît Alecsandri, nu în sentimente, nici în concepții, ci în formă, dar încă nu atît de românesc ca Coșbuc ori Goga.

Din ce în ce tot mai mult pătrunde în viața noastră literară simțimîntul că mai ales în formă bine și frumos nu poate să fie decît ceia ce se potrivește cu gustul și cu înțelegerea tuturor Romînilor.

Aceasta, înainte de toate, în ceia ce privește limba.

Alecsandri se folosește în scrierile sale de o mulțime de vorbe, pe care părinții noștri nu le-ar fi înțeles ori copiii noștri nu le vor mai întrebuița.

Eminescu, care îi cunoștea din propria lui intuiție pe Romîni de pretutindenî, știa multă carte și cetia cu stăruință scrierile noastre din veacurile trecute, are o limbă cu mult mai bogată decît Alecsandri, alege din întreaga comoară a limbii, dar nu se ferește de neologisme și pînă chiar și într'unele din versurile lui se folosește de vorbe pe care numai puțin dintre Romîni le înțeleg și care n'au să rămîie în limba noastră.

Coșbuc, care e chiar mai cumpenit decît Eminescu în ceia ce privește toate amănuntele formei, se ferește și de arhaisme, și de provincialisme, iar de neologisme se folosește cu multă precauțiune, și în deosebî în ceia ce privește ășezarea vorbelor e mai presus de toți scriitorii noștri, — nu însă și în prosă.

Cel mai tînăr, în sfîrșit, Goga, se ferește și de neologisme, și în întreaga poezie «Clacașii», peste o sută douăzeci de versuri, nu e nici-un arhaism, nici-un provincialism și nici-un neologism.

Și musica limbii e dar una la Alecsandri, alta la Eminescu, iar alta la Coșbuc și iarăși alta la Goga. Dacă limba lui Eminescu e, precum s'a zis, de bronz, a lui Coșbuc e marmură, iar a lui Goga sună a clopot de argint, în care e amestecat și mult aur, sômburu și duios — cum e firea Romînului.

Acesta e mersul — nu premeditat, ci firesc — al desfășurării noastre literare în deosebî în ceia ce privește limba: ne aflăm într'o fasă de întoarcere spre trecut și spre popor, și, pe cînd ciurucul literar scrie prin gazete și prin reviste o limbă împestrițată, pe care numai publicul de cafenele o înțelege, tineri cu vocație se pierd în provincialisme înțelese numai de unii dintre sătenî, iar cei ce scriu și pentru urmașii noștri, caută forma potrivită cu înțelegerea tuturor.

Dar naționalitate nu e numai în limbă, ci în toate manifestările vieții sufletești.

Sînt note particulare în obiceiurile Romînilor, în portul lor, în mersul, în gesturile și în felul lor de a rosti vorbele, în temperamentul, în muzica și în jocurile lor, și e învederat că romănesc e ceia ce în acestea găsim la toți Romîni, și numai la Romîni.

Orîșicare ființă organică se desvoltă în lumea această potrivit cu condițiile în care i se petrece viața, și întocmai precum nu pot să fie întru toate la fel două fire de iarbă, oamenii își au și ei fiecare individualitatea sa, mai mult ori mai puțin pocită. Prin cultură națională putem, ce-i drept, să înlăturăm neajunsurile individuale, să rotunjim ființa și să ne apropiem de forma ideală, și, cu cît sînt mai culti oamenii, cu atît mai mult se iubesc și se înțeleg între dînșii. Nici-odată însă deosebiriile dintre popor și popor n'au să fie cu desăvîrșire înlăturate, și noi, pătura mai cultă a poporului romîn, în deosebiri în fasa de desfășurare în care ne aflăm, nu de alte societăți culte, ci de masele mari ale poporului nostru avem să ne apropiem în viața noastră sufletească, căci numai așa vom putea să le tragem și pe ele în curentul cultural.

Dacă în lucrarea noastră literară vom copia modele create de mari scriitori ai altor popoare mai culte, vom rămînea niște bieți cîrpași, cari trăiesc, tînjesc de azi pe mîne.

Dacă în lucrarea noastră vom avea în vedere numai pătura cultă, cea mai stricată a poporului romîn, vom crea opere fără de valoare, care pot să producă azi efect, dar mîne nu mai sînt gustate de nimeni: șansonete de bilciu, comedii în felul lui Labiche ori romane în felul lui Zola.

În orîșicare gen de artă opere de adevărată valoare vom crea numai adresîndu-ne la toți Romîni azi în viață, și avînd în vedere și pe cei viitori, căutînd în toate ceia ce se potrivește cu firea Romînului și dîndu-ni silința — nu să copiem natura, ci să ridicăm nivelul moral al întregului popor romîn.

Acesta e lucrul pe care nimeni afară de noi nu poate să-l facă decî și rostul nostru în lucrarea culturală a omenirii: stăruind în fondul estetic asupra sentimentelor omenesți, avem să dăm nota romănească în felul de întrupare al frumosului, care e veșnic și pretutindenî același.

Dacă se vor fi găsiînd între noi și oameni cari n'au ajuns încă s'o înțeleagă aceasta, ei nu ieau și nici nu sînt în stare să ieia parte la lucrarea culturală romănească.

D O I N A.

Ni fură mințile iubirea,
Izvorul jalei s'a deschis —
Și numai cântec ni-î gîndirea
Și tinereța numai vis.

Acum, cînd jalea ne'mpresoară
Și rămînem cu ochi 'n nori,
În toate nopțile afară,
Pe prispa casei gînditori,

O doină, pasere măiastră,
Revarsă cîntecu-î de foc,
Amestecînd iubirea noastră
Cu visul firii la un loc.

Cînd duși printre străini, departe,
În munți, cu turma la vîrat —
Și-atîta țară ne desparte
De veselia de la sat;

Cînd draga horă 'n sărbătoare
Și casă, frați, și biată mamă,
Din greauă, lungă 'nstrăinare
Pe glasul vîntului ne chiamă,

O doină prinde 'ncet a spune
Cît dor la inimă s'a strîns:
Se 'maltă ca o rugăciune
Și izbucnește-apoi în plîns.

Cînd vine seceta 'nfocată
Și arde roada cîmpului,
De ne găsim cu casa toată
Săraci lipiți pămîntului;

Cînd numai Dumnezeuî măî știe
Ce jar e'n pieptul omului,
Lăsat pe vreme de urgie
Ca paserile Domnului,

O doină peste lanuri plînge
Ca un fior, ca o muștrare,
Ca un oftat care se stînge
Pe buza unui om ce moare.

Și cînd din jos ca și cocorii
Se 'ntorc voiniciei din război,
Bătrînii gîrbovi de nevoi
Cu fală-și plîmbă 'n sat feciori.

Și unii astăzi vin cu bine,
Minî alții rămile-și arată;
Iar dac'al nostru nu măî vine
Nici azi, nici minî, și nici-odată,

O doină, crudă sîngerare
A unor inimî care gem,
Smerit cerșește îndurare
Și se încheie 'ntru'un blestem.

Iar cînd în casa-ni bătrînă
Tot neamu-î strîns la sărbători
Și 'ucet, cu vocea ei blajină,
Ne 'ntreabă mama de surori,

De Cele Trei mult așteptate
Ce nu-s la masa pîrintească,
Măî tare inima ni bate
Începe furia să crească

Și gemé doîna ca o mare
Ce uraganele-o turbară....

Cu aripi largi, vîslind în zare,
Străbunul nostru vultur zboară.

JUBILEUL D-lui P. PONI

Duminea trecută, frunzașii intelectuali ai Iașilor și cițiva reprezentanți ai societăților științifice din București — între ei bătrînul secretar al Academiei Romine, d. D. A. Sturdza, — se adunau la Iași pentru a serbători jubileul de profesor și învățat al d-lui Petru Poni. Aũ fost mulți de față, de și unii numai cu trupul; aũ fost însă foarte mulți cari aũ lipsit. Oricum, cu toate lipsurile și stîngăciile, a fost de sigur una din cele mai frumoase serbători culturale, din cele mai limpezi fapte bune, și, fiindcă d. Poni, fostul ministru, nu va mai fi, cum nici nu voiește să fie, un ministru, a fost și una din cele mai curate mulțămiri pe care le poate primi un om în vrîstă de la foștii săi școlari, de la toți aceia căroră li-a folosit sufletește prin activitatea sa, de la publicul științific al țerii lor.

D. Petru Poni a fost de două ori, scurtă vreme, Ministru al Instrucției Publice, demnitate pe care a primit-o fiindcă doria să aducă la îndeplinire un proiect de reformă a Învățămîntului. A fost ales multă vreme senator al Universității din Iași, până ce majoritatea profesorilor acelei Universități aũ căpătat, și aũ împărtășit prin votul lor și altora, încredințarea că d. I. Găvănescul, cunoscutul pedagog dulce, îi poate reprezinta mult mai bine. A vorbit însă foarte rar, și numai în chestii de învățămînt. Om politic, în înțelesul de om care se lăcomește după putere și o primește oricînd și prin orice mijloace, n'a fost nici-odată, cu toate că a avut totdeauna o mare autoritate în clubul liberal din Iași.

D. Poni a scris și cărți de știință și cărți pentru școală. Academia Romînă, al cărei președinte a fost, a tipărit un înșins studiu al său asupra petrolului, și specialiștii aduc cele mai mari laude acestui studiu, în care se adună un îndelungat șir de cercetări de amănunte. Școlarii din generația mea aũ avut în mînă cele două cărți de fizică și chimie ale d-lui Poni, și ei nu vor uita nici-odată forma plăcută, tiparul îngrijit, împărțirea metodică și bogata ilustrație a acestor manuale, cu care puține puteau să se asemene, precum ei vor ținea minte totdeauna bielșugul acestor cărți, care li cădea cam greu, și scurtimea unui stil științific, care nu încărca, dar nu împodobia și nu ușura înțelegerea unor lucruri destul de grele. Dar de sigur era de vină și vechiul program, care voia să facă din copii niște specialiști în toate ramurile enciclopediei, și firea pedantă, neiertătoare și necruțătoare a multor profesori de pe vremuri, cari cereau cu atît mai mult, cu cît ei înșii înțelegeau mai puțin.

O altă față din personalitatea d-lui Poni am cunoscut-o noi însă numai cînd am intrat în Universitate. Pe atunci erau foarte puțini studenți la înnalta școală din Iași, puțini studenți și încă mai puține studente. Nu se pomenia pe atunci de împărțirea Facultății de litere în

atitea și atitea secții, care, alcătuite și îndreptate prost, trebuiau să ajungă a-și fi rivale și chiar dușmane. Nu numai că privirea studenților «de la litere» se întindea asupra tuturor ramurilor de studii cuprinse în Facultate, dar aveam un oarecare interes și pentru alte Facultăți. Ca niște tineri simpli și foarte aplecați spre admirație ce eram (unde mai sint astăzi asemenea suflete de *ucenici* buni, plini de sfială copilărească și de cuviință fiască!), cercetam adesea pe colegii din alte Facultăți despre profesorii lor, mai ales despre aceia ale căror nume le cetisem întâiu cu respect pe titlul cărților scrise de dînșii. Așteptam cu nerăbdare, cu bătaie de inimă să-i vedem, și, în loc să scoatem ochii cu țigara, ca studenții de astăzi, «profesorilor străini», ni făceam o cinste să ni descoperim capul înaintea lor.

Despre nimeni dintre învățătorii lor nu vorbeau «cei de la științe» ca despre «domnul Poni». Cîraci n'avea, lingușitori nu puteau să-l încunjure, șireți nu puteau să-l înșele la examene, limbuți nu puteau să-l uimească; prin nici-un mijloc nimeni nu putea să-l clinească de la dreptatea care-i împodobia sufletul. Mai erau ca d. Poni profesori cari nu lipsiau nici-odată de la oara lor (puțin erau aceia — o timpuri! — cari făceau astfel), mai erau profesori cari-și amintiau în fiecare clipă de înalta lor demnitate de plămăditori ai sufletelor și se opriau în chipul cel mai sever de la gluma prea tare, de la critica necuviincioasă, de la orice avinturi chiar, de la orice spontaneitate originală, greșind, de sigur, în această din urmă privință; mai erau dascăli de aceștia cu fața senină, cu mersul încet, cu o înaltă demnitate impunătoare în toate mișcările și vorbele lor. Însă o dreptate așa de sigură, așa de *inexorabilă* ca la profesorul de fizică și chimie nu se mai afla la altul. Cunoscutul zîmbet rece și vestita exclamație «păcatele mele» sublinia la examene orice încercare de șiretenie ca și orice dovadă de neștiință. Cine o păția odată, pleca hotărît să nu mai încerce fără o pregătire deplină. Astfel se înălța în ochii studenților și profesorul și materia lui și știința însăși.

Învinșii de la examene vor fi avut poate năcaz, dar numai pe dînșii. Biruatorii plecau cu siguranța că nu li s'a dat nimic de po-mană. Și unii și alții căpătau de la începutul carierei lor încredințarea că munca sfîntă nu se poate înlătura, nici încunjura.

*

Și de sigur că prin această însușire a lui mai ales jubilarul de astăzi a strîns în juru-i acel public de oameni învățați cari-i mulțămiau aclamîndu-l, — prin această magistratură a profesoratului pe care a represintat-o. Va mai trece multă vreme până ce o serbare culturală de recunoștință va putea să plece de la acest sentiment.

N. IORGA.

*

ICOANE DIN STRABUNI

T A T Ă .

De mult în tabără pustiul și-a 'ntins arișa lui de pază,
 În urlete de fiare stepa din când în când se 'nfiorează.

Ca niște stînci încremenite, —

Albind supt razele de lună staî corturile risipite,
 Iar ochii stelelor de-asupra de veacuri par'că prîvighează.

Cu suflet bîntuit de chinuri și ochi fulgerători, se poartă
 În cortu-i Hanul, dus pe gînduri. În mînte-i lumea toată-i moartă,

Căci mort e Mirz'al lui, și suptă

I-apare fața 'nsîngerată. Odorul lui căzut în luptă?
 Cum s'a'ndurat Alah, de-i mare, pe el de Mirza să-l despartă?

Hain, de groază și durere, strîngîndu-și pumnii în jur cată:
 Ar vrea ceva... De răzbunare-i s'aprînde fața 'ntunecată.

De patru zile ucigașul

Legat stă 'n lanțuri... Și el, Hanul, n'a zugrumat încă vrăjmașul
 Ce-a pustiit cu ne'ndurare sălașul dragostii de tată?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Încet i-apare în mînte Mirza cu ochii stînși, venînd spre dînsul...
 Senin el prînde să-i zimbească, nedumerit l-îneacă plînsul,

• Și 'nfiorat de drag, ca'n vise,

Zădarnic Hanul chiamă 'n șoapte, nălîndu-și brațele deschise...
 În zbuciumata-i deznădejde; a poruncit să-i vie prînsul.

Frumos, cu chica revărsată, blajin viteaz în prag răsare:
 Se 'nchină după cuvîntă; — iar lanțurile-i din picioare

Zdrobesc a liniștii veghere.

Cu ochi apuși de neodihnă nebun stă Hanul de durere, —
 Și 'nlăcrămat prîvind spre dînsul, și-aprînde a gîndului turbare.

I-a fulgerat în mîni hangerul: «Ghiaur, ghiaur, de vraî tu viața,
 Redă-mi pe Mirza!... Dă-mi pe Mirza!...» Dar peste mînte-i cade ceața,

Și 'n hohot lung a dat de moarte...

O cliș'apoi privi hangerul pîtat de sînge, — și, departe
 Zvîrlîndu-l crunt, topit în flăcări se frînge sufletu-i ca ghiața.

A'ngenuchiat. Un șir de lacrimi brăzdează fața-i rugătoare;
 Privirea-i cată rătăcită, spre cer, pierdut cerșind iertare...

Ca somnul liniștea coboară —

Murîndul tremurînd închide ușor pleoapele. — Afară,
 Ivîndu-se supt geana zării, zimbesc blind razele de soare.

MIOARA CERBULUI

— FRAGMENT —

«Așa era pe-atunci, gura babilii, să credeți ce vă spun; și-acum uite lumea se sucește iar, fiindu-li silă tinerilor de cei bătrîni și li doresc moartea, cum de pildă mi-o dorește mie nepotul Dinu...»

Spunînd vorbele din urmă, baba Chița se ridică de pe buștean și se duce de se proptește în toiag tocma în fața lui Dinu, pe care-l privește muștrător:

— Așa, gura bunicăii, să mor? Îți dă mina să-mi spuî vorbe de-acestea, acum cînd stai de git cu Tudora; dar aș vrea să te văd ce-ai zice atunci cînd dragostea s'ar învrăjbi cît de cît măcar...!

— Ce-aș zice?... Ce-am zis și mai adineauri, răspunse Dinu rîzînd, și strîngînd cu drag la piept pe Tudora. Fata însă, ca semn de muștrare pentru vorbele lui necumpănite, îi dădu cu palma peste gură și, smuncindu-se ca o sfirează din încleștarea brațelor voinice, se duse să apuce minele babei într'ale ei, cercînd s'o împace cu vorba:

— Lasă, bunică Chițo, nu-i lua în samă vorbele. Fie ziua lui azi, c'o veni doară și a d-tale altă-dată... Hai mai bine colea în moară, și ni-i da în bobî!

— Așa, așa, bunică, mai bine să ni dai în bobî, — săriră cu gura și fetele celelalte, sculîndu-se de pe buștean și dînd năvală în moară pe urma Tudorei, care, pășînd pragul, avu grijă să șoptească babei ceva în taină.

— Doar de dragul vostru, frumoasele bunicăii, să mai staū și să'ntind bobî pe masă, căci altfel, cu cinstea ce-mi făcuse nepotu' Dinu, mai aș fi plecat în lumea toată...

— Așa, bunică, caută în obrazul fetelor și într'al nostru cari sîntem flăcăi de treabă, iar nu ca Dinu, — luară vorba și flăcăii ceilalți, cari își făcură loc printre fete, nelăsîndu-i inima să rămîie singurî afară.

Baba, îmbunată, nu mai așteptă să fie de multe ori rugată, și se așeză la mescioara rotundă din mijlocul morii, pe care mămăliguța se răcise de mult; iar fetele și flăcăii făcură roată împrejurul ei.

În moară, plutia un miros de faină proaspătă. Roțile se'nvîrtiau harnice, umplînd încăperea cu huruitul lor asurzitor, iar mălaiul auriu curgea spornic pe chiscoaie, împrăștiindu-se în covețile largi și încăpătoare.

În vremea aceasta, moș Anghel stătea răzimat cu umărul de popul afumat din mijlocul morii. Luleaua, tovarășa nedespărțită a zilelor pline de nevoi, atîrna ca uitată într'un colț al gurii, scăpînd abia cînd și cînd cîte un nou raș de fum, prin painjinișul căruia moșul își trimitea privirea departe în urmă, în timpurile frumoase, cînd ardea de același dor ca și feciorii îngenunchiați acum împrejurul mesii, unde bobii se despărțiau

după menire, vorbindu-li în limba lor ascunsă despre dorul ce li crește în suflet... Dar, ca cel cu grija, uncheșul prinde răpede cu urechea uruitul morii, peste fire de asurzitor, și, trezit ca de un gând de primejdie, se răpede spre scările podului, pe care le suie gifăind Trage întins la ușa mititică care dă de-asupra scocului, și, deschizind-o, iese de ridică puțin stăvilarul, imputinând astfel apa de la roțile cari i se păreau că prea se'nvrtesc năprasic, de să darme moara... După ce și-a luat grija de-afară, zăvărăște ușulița și cu fața liniștită ca după o primejdie trecută oftează ușurat și-și scutură barba stropită de țîșniturele apei strimtorate în scoc.

Se pleacă apoi pe rînd peste marginile celor două coșuri golite, să vadă de mai ține mult măcinișul. Cu zăbava gîndurilor și năvala apei, mai era gata să scape moara să umble în sec. Coșurile se golise de grăunțe pînă aproape de fund. În teică doar de mai erau cîteva pumnî de boabe, cari grăbiau să cadă în făcău, să treacă prin vârtejul pietrelor și apoi să curgă la vale pe chiscoaie.

Chipul senin al bătrînului se'ntunecă iar o clipă de norul grijii, și glasul îi răsună ca în vremurile tinereței:

— Hai de turnați în coș, haai!

Dinu, care stătea în picioare la spatele celor d'imprejurul babei Chiței, așteptînd să vadă pentru cine menește bobii, răspunse prelung: viu, viu! și dădu fuga de se sui în podul morii, căci tocmai îi era rîndul.

Apucă în grabă sacii plini cari stăteau răzimați mai la o parte, și, turnînd în banița de măsură, îi deșertă pe rînd unul cîte unul pînă cînd coșurile se umplură iar cu vîrf. După ce-și iea și moș Anghel vama, — atîtea mertice cîte baniți de măciniș i-arată dungile de cărbune trase pe grînda morii, Dinu se scutură de praful alb al pospaiului de faină, și-apoi scoboară în moară, dînd fuga pe scări.

Cînd ajunse lîngă Tudora, bobii erau întinși pentru a doua oară pe masă și despărțiți în grămăjuî părechi și stinghere, grămăjuî care, așa cum erau așezate, vorbiau babei Chiței, în limba lor tainică.

Dinu, măcar că nu fusese dintru început la menitul bobilor, totuși pricepuse că pentru Mioara se dădea... Își inchipuia că Tudora trebuie să fi șoptit babei să menească mai întăiu de surata ei temută... Și-apoi, chiar de n'ar fi știut cineva mai d'innainte ce ghimpe-i stă Tudorei în suflet, totuși ar fi bănuț-o numai decît din grija cu care aștepta soarta bobilor. Toți d'imprejurul mesei priviau cu interes la felul cum se așezau bobii în șiruri; ochii ei însă căutau să prindă taina, nu atît din șiruirea fără înțeles a bobilor, cît din mișcările bătrînei și din privirea ochiului ei stîng, privirea ei iscoditoare, pe care și-o poartă, cînd peste grămăjuile de bobî neînțeleși, cînd spre chipurile flăcăilor și fetelor cari și-au pus toată nădejdea în ghibăcia ei de meșteră ghicitoare.

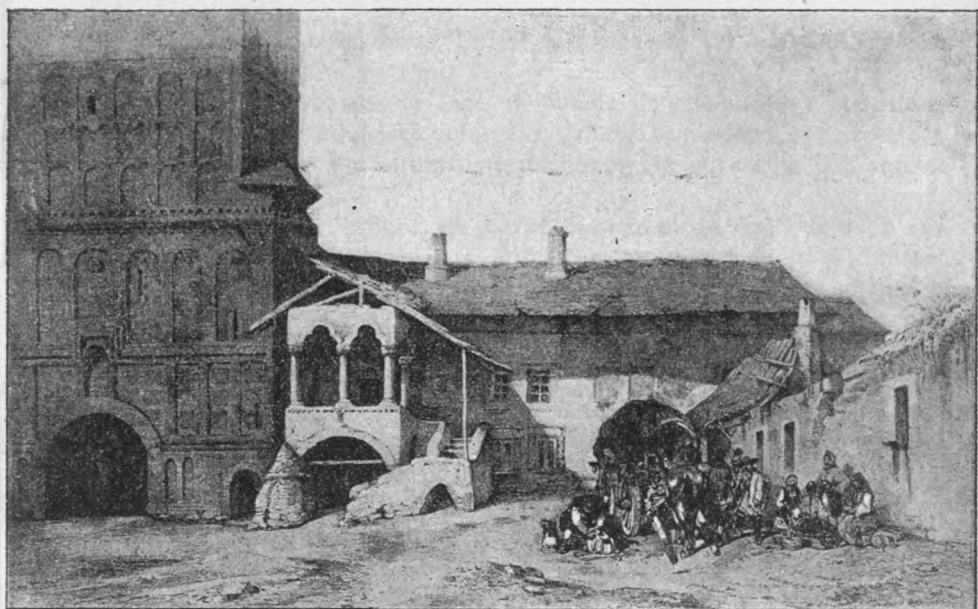
Tudora se temeă că de Paști Mioara are să iasă la joc, și teama doară nu i-i fără de temeiu, căci lui Dinu a și'nceput să i se bată ochiul după

ALEXANDRU DIMITRIE GHICA, Domn al Țării-Românești. — Desemn de J. François Gôse, tipărit la Lemercier, în Paris.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MANĂSTIREA DE LA CÎMPULUNG (după Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HANUL LUI MANUC DIN BUCUREȘTI (după Bouquet).]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

fata Cerbului. Dar bobii babei Chiței au să-i arate tot adevărul, de iese ori ba Mioara la horă, și-atunci știe ce are să facă.

După o clipă de liniște, în care nu s'auzia de cît huruitul spornic al morii, baba Chița adunase bobii iar grămadă și'ncepu să-i amestece, menind pentru cea din urmă dată, într'o șoaptă care abia lăsa înțeles vorbelor:

«Patruzeci și unul de bobî, ca patruzeci și unul de frați, de supt cer, de supt pămînt, bine știți, bine ghiciți. Cum ați știut a'ncolți și-a răsări, a'nfrunzi și-a rodi, a da spicu' și mătasa, așa să știți și să ghiciți de Mioara, și să cădeți bobî cu bucurie, bobî cu drum la horă și bobî sositî cu vorbe bune în casă».

După ce isprăvește de menit, mîna slabă și zbîrcită a babei desparte bobii în trei părți, și-apoi pe îndelete, cu degetele suptîri și tremurătoare prinde patru cîte patru grăunți din fiecare grămadă, pe care le dă la o parte, iar bobii rămași la urmă, așa cum s'au întimplat să cadă, părechi ori stingheri, îi așază în trei șiruri mai la o parte.

Ca și la datul dintru început, și la cel de-al doilea, în fruntea rîndului la dreapta cade bob cu bucurie, apoi, unii după alții, bobî vestitori și bobî cu drum în cale... Grăunțele rămase, le-amestecă din nou, le taie în trei, și alege înaintea pînă în trei ori. Cînd pe masă au ieșit pentru a treia oară trei șiruri cîte cu trei grămăjuî de bobî, datul a fost isprăvit.

Bobii mai rămîn întinși pe masă — căci așa e bine —, iar baba Chița oftează ca ușurată de-o povară grea. După ce mai tușește și-și șterge ochii cu un colț al maramei, s'apleacă mult de-asupra mesei și, deschizînd numai pentru o clipă și ochiul cel drept, cuprinde cu privirea toată tocmeala bobilor; apoi, ca și cînd ar fi prins răpede tilcul lor vrăjit începu să privească pe rînd pe cei d'împrejurul ei, iarăși numai cu ochiul sting, care, de data aceasta, părea mai scînteietor ca nicî-odată.

În vremea aceasta, cînd ochii tuturor erau ațintiți la bobii cari trebuiau să-și deie cuvîntul de pe urmă, în ușă s'arată și stăpîna morii, îmbrăcată în cămașă cusută numai cu altițe, cu cosița împletită în patru, iar împrejur cu fotă nouă, ce-o prindea de minune. Baba, care în orice casă s'ar fi găsit, nu stătea cu spatele spre ușă — căci zicea că nu-i bine, — o și zări pe Mioara — menită bobilor — și, măcar că nu privise decît cu un ochiu ca de obicei, totuși a avut grijă să vadă că cosița Mioarei e împletită.

Bucuroasă că de data aceasta norocul făcuse ca bobii ei să poată spune adevărul, aștepta cu nerăbdare întrebarea celor îngenunchiați împrejurul ei.

Și așteptarea nu i-a fost cu zăbavă, că toți deschiseră gurile, rupînd tăcerea cu aceiași vorbă:

— Iese, babă Chița ?

— Iese, gura babei, cum să nu; iaca, priviți cum cad bobii: drum limpede și lung de la un cap la altul, — drumul horii, fetele bunichii —,

șoptește baba, purtîndu-și degetul uscat pe de-asupra bobilor în lung și'n lat; iar, după ce din umbra maramei îi mai fură cu privirea, începe să șoptească din nou, și cu atita nădejde, încît parcă nici nu s'ar putea întîmpla altfel:

«Da'unde mai puneți, gura babei, că uite ni cade vești bune, vești cu bucurie și, ce-i mai bun decît toate, un bob sositor cade în prag... Iacă s'arată că parcă-i sosită aievea, numai cît stă să ni grăiască, să ni spuie vestea cea bună, arătată de bobii din frunte... Și, de n'o fi cum vă spui, să știți că baba Chița bobii pe masă nu mai întinde...

Toți d'împrejurul mesei primiră vestea babei Chiței cu ris și veselie; în risul Tudorei însă se putea găci durerea adusă de «graiul bobilor». Nu-i era ei de paguba rămășagului; în suflet o înțepa teama să nu prăpădească dragostea lui Dinu, și dragostei acesteia trebuia să-i poarte grija mare.

În clipa aceea însă, cînd Tudora, pierdută în gînduri de pază, nici nu lua în samă risul și glumele înțepătoare ale tovarășilor, cînd baba Chița și-amesteca bobii privind-u-i cu băgare de samă, de parcă nici n'ar visa de noua sosită, Mioara s'apropie în vîrfurile degetelor și, punînd o mîna pe umărul Tudorei, iar pe cealaltă pe umărul vecinei, și-ableacă capul frumos, până de-asupra roatei de fete și flăcăi, întrebînd mirată:

— Da de cine-i vorba suratelor?

— De tine, de cine alta trebuia să fie vorba... răspunseră cîteva fete, dar vorbele lor se 'nneacă în strigătele de bucurie ale tuturor celor de la masă, cari se sculară răpede încunjurînd pe Mioara.

Prinsă la mijloc, între gurile bogate, începură s'o tragă care încotro, s'o ciupească și s'o întrebe, ba că cine i-a împletit costița, ba cînd și-a cusut cămașa cea frumoasă cu alțițe, și cînd a țesut fota ce-i stă atît de mîndru...

Zăpăcită de-atita gură, și îmbujorată la față, se'nvîrtia și ea printre mulțimea aceea neastîmpărată, neștiind cui să răspundă mai degrabă....

...Atunci, din mijlocul tuturor, se desprinde Tudora, care, petrecînd brațul drept pe după mijlocul suptîre al Mioarei, o strînge la piept cu drag, și, în semn de apărare, certă pe ceilalți:

— Ia lăsați-mi surata, ce aveți cu ea de mi-o năcăjiți atita?

— Ba că chiar așa, bine zice Tudora, luă vorba Dinu, care se prinse răpede între ele, încingînd mijlocul amîndurora cu brațele lui puternice, începînd să bată pămîntul cu picioarele, în tactul unui briu răpede pe care-l șuiera cum nimeni să-l întrecă...

Fetele se zvîrcolesc, căutînd să scape din încleștarea brațelor vînoase, dar nici chip.

Dinu chiuie de răsună moara și, purtîndu-le în joc mai mult pe sus, îndeamnă să se prindă și ceilalți cari privesc făcînd mare haz. Unul cite unul, cînd cite-o fată, cînd cite-un flăcău, se prind toți în briul început de Dinu, și împrejurul podului afumat și gătit pe sus numai în

ațe de painjină albite de pospăiri, se 'ncinge un joc ca acelea de părea că e la horă, nu la moară.

Fata Cerbului, la început mai cu rușine, mai cu nevrute, nu se prea dădea jocului; mai pe urmă mi țî-l purta, de parcă ieșise la horă de cine știe cînd.... Și în moara încăpătoare, printre huruitul pietrelor harnice, nu s'auzia decît tropotul puternic al flăcăilor și chiuiturile lui Dinu, care, schimbînd briul în horă, prinsese la mijloc pe cei doi bătrîni.

Moș Anghel, neavînd nici-o grijă de moara acum tocmită bine, se razimă de stîlpul din mijloc, păcăind abia cînd și cînd din lulea, și dînd drumul gîndurilor să-l poarte în cine știe ce depărtări, iar baba Chița, șchiopătînd de colo până colo, sprijinită în toiag, punea mina streșină «ochiului neadormit» și privia, la rînd, pe toți cari-i treceau pe d'nnainte.

Într'un tîrzior, cînd fetele cu bujori în față aburiau de sudoare, hora se frînse în chiotele flăcăilor, care amuțiră o clipă huruitul morii...

Cele două surate se desprind atunci răpede de lîngă Dinu, și, ca drept răzbunare de nebunia lui, îi cară cu pumnii în spinare:

— Na, să te saturi...

Dar se vede că minia fetelor nu era așa de mare, căci flăcăul rămas singur chiuia și rîdea înnainte, bătînd pămîntul în tropot de neastîmpăr... În vremea aceasta, haită că baba Chița îi și răsare înnainte, clătînd din cap muștrătoare:

— Ei, nepoțele Dinule, să mor, hai să mor?

— Ba să trăiești, bunică Chiço, să trăiești cât «uricul pămîntului», răspunse Dinu, chiuind și zvîrlind căciula până în grindă...

Afară, soarele se lăsase peste dealuri, și umbrele sălciilor se lungiseră mult, pășînd peste gîrlă până în pragul morii... Rîndunelele ostenite după o zi de alergare ciripiau tot prin preajma cuiburilor, iar apele Obarsitei, curgînd cumpănite pe scoc, lipăiau în cupele roților cu tact măsurat, de parcă șoptiau o poveste de dragoste în amurg de sară...

I. CIOCIRLAN.

CUGETĂRI

Ungurii au grandomania națională; Romîni, — cea personală. Una face un popor antisociabil față de alte popoare; cealaltă pe indivizii aceluiasi popor antisociabilii unii față de ceilalți.

*

Așa sînt lucrurile astăzi că nu poate trăi un om bun fără mulți oameni răi cari să-l apere.

*

Pisica ordinară a zis cu indignare privind leul: «Ce cotoiu grandoman!».

X.

DE TOAMNĂ

*Măruntă-î ploaia ce se cerne din înălțimi întunecate,
Prin plopii deși se plînge vîntul, se plînge trist, tînguitor,
Și grele-s zilele de toamnă, cînd frunzele îndurerate
În cercuri încrețesc oglinda căzînd pe netedul izvor.*

*Din dosul plopilor răsare, în umbră, vechea mănăstire,
Cu zidurile învechite ce 'n tîmnuiri adînci s'ascund,
Bătrînul stareț, dus pe gînduri, cu jalea 'n trista lui privire,
Din prag, măsoară adîncimea, întinsul veșnic fără fund.*

*Și rar, cînd vîntul dă tîrcoale, de pică frunzele 'n risipă,
Cu poala hainei își ascunde o lacrimă ce s'a desprins :
O lume 'ntreagă se doboară perind cu fiecare clipă,
Și jalea-î adîncește plînsul, cînd raza dorului s'a stins.*

*Mîndreța scumpă de-altă dată și buna veche voioșie
Cum trec, se irosesc cu vremea... Bătrînul prinde-a lăcrima,
Și inima-î se îmblînzește de-o nesfirșită duioșie,
Iar buza-î, tremurînd, în șoptă, îngînă : «Fie, voia ta...»*

AL. ȘCEPKIN.

ALIMAN VOINICUL

— POVESTE —

(Urmare¹.)

Aliman Voinicul îi mulțami, și apoi plecă numai de cit. Făcu după cum îl învățase Zmăul: dezbătu un butuc, se azvirli iar pe Bun-galben, și n'a fi trecut ca de cînd vă spui povestea, și el se întoarse biruitor și merse de așeză butucul pe masă d'innaintea împăratului, pe o tipsie de aur.

Acuma să vedeți d-voastră minune cum n'ați mai văzut de cînd sînteți și nici veți întîmpina alta în viitor, că a prins să vorbească strugurele :

— Nu te lăsa așa greu pe mine, harag, și tu, viță, că-mi stoarceți bunătate de poamă. Și, de-o rămînea numai coaja bobitei, ciorchinul mieu

¹ V. N-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rul 2.

nu-l mai îndrăgește nimeni, iar mie nu mi-ar veni la socoteală trebușoara asta, că vreau să fiu rodul cel mai gustos de pe fața pământului!

Iar apoi se întoarse haragul de-î răspunse :

— Nu-s vinovat nici eu, nici vița, dragă strugurel, asta ți-o spun în credința lui Dumnezeu, ci cercelul-îi vinovat, că el ne strânge pe toți, și tu îți scurgi mustul tău cel dulce ca mierea!

Mă rog, era de o frumusețe să stai și să asculți, cum vorbeau între ei : strugurele de aur cu vița și haragul. Tare frumos grăia strugurelul ; în schimb băiatul împăratului căuta urât de tot, tot în pământ, ca o curcă plouată, și mai mult se aprinsese inima într'insul, de când îl răpezise copila pe ușă afară.

Împăratul chemă în grabă pe vraciu din nou, și-î zise :

— Ce ne facem, vraciule, că pierе băiatul nostru, iar Aliman Voinicul a îndeplinit porunca ce i-am dat. Că nici nu mai știu ce să gîndesc de omul acesta ; acesta nu-î om, ferit-a Sfîntul, ci-î necuratul în picioare. Auzi ? Să aducă butuc vorbitor ; trebuie să-l fi găsit pe unde a întărcat dracul copiii, că altfel n'am cum să zic !

Vraciul, dacă se mai gîndi puțin, zise :

— Să-î mai dăm o însărcinare, și pe asta nu cred c'o mai putea-o face, prea înălțate Împărat. Să-l trimetem să ni aducă calul lui Sf. Gheorghe !

Împăratul trimese grabnic un fecior de chemă pe Aliman Voinicul și porunci, încruntat, să facă pe dracul în zece că să-î aducă de unde o ști calul lui Sf. Gheorghe, iar, dacă nu, îi iea capul.

Cum auzi așa poruncă, — că asta li punea vîrf la toate, — se duse la soția sa și începu a i se căina că de acum înainte : vedea-se-vor, ori nu s'or mai vedea ; iar ea îl povățui să nu fie așa slab de inger și să se vaicăre ca o muiere. Îi spuse după aceea toată pățania cu nerodul Împăratului și că șade cu ușă incuiată de teamă, cît lipsește el de-acasă. Pe urmă îl mină la Bun-galben iară, că numai el care era năzdrăvan, de-î va sta în ajutor cu sfatul și puterea, cum să poată fura calul unui sfînt ! Se duse deci în grajd și spuse calului de-a fir-a părul toată istoria. Bun-galben îi zise să nu ducă nici-o grijă, ci să încalece cît mai neîntîrziat pe dinsul, că acum îi pleșca de luat, unde sta Sf. Gheorghe la masă.

Aliman Voinicul se aruncă pe Bun-galben, îi dădu un dezghin și sosi, cît te-ai șterge la ochi, aproape de curțile lui Sf. Gheorghe. Calul mîncă legat la iesle, iar Sfîntul prinzia în casă. Bun-galben zise lui stăpînu-său să se dea jos, iar apoi a suflat asupra lui de l-a prefăcut într'o musculiță ; iar musculița zbură întins de se așeză pe pana căpăstrului cu care era legat calul și prinse a bizii. Vezi d-ta, omul vrednic se face luntre, punte, s'o scoată la capăt, — că numai muscă nu fusese în viața lui. Calul, cum simți că este cineva străin pe lingă dinsul, începu a rînceza, că-l auzi Sf. Gheorghe din casă și ieși repede să vadă ce s'a întîmplat, că până atunci nu mai rîncezase calul nici-odată. Iar, dacă sosi la dinsul, îl întrebă :

— Ce ți-a venit, calule, de nechezi tocmai cînd mă pusei să prînzesc, și să-mi strîci rînduiala mesei? — Ți-e foame, ori ți-e sete?

Și calul îi răspunse :

— Tu te îndopî ca un neștiutor și nici habar n'ai că pe mine umblă furi să mă șterpelească!

Cum auzi de una ca aceasta, nemaî auzită, începu a căuta în toate părțile, a vrăvui prin finul din iesle, prin ogrinji, prin coama și prin coada calului, mă rog, peste tot locul, — numai în ureche nu-l căută, și musculița acolo se acinase, de nu mai putea nici dracul să-i dea de urmă.

— Aide, aide, calule! Îți vine a zburda tocmai cînd m'am pus eu la masă! Și făcu în spre casă cam turburat de întîmplarea asta.

Musca însă, iar binnn.... pe pana căpăstrului, și calul rînceză a doua oară. Sf. Gheorghe, care nu ajunsese bine în casă, veni din nou miniat foc și începu a-l cerceta pe unde nici nu gîndești, că-l căută și-l scormoni prin urechi, prin cerul gurii, dar musculița, ca un drăcușor și jumătate ce era, se pitulise supt copita calului.

După ce se osteni căutînd în zădar și nu găsi nimic, se zborși către cal cu ciudă :

— Alei, cal nebun, cum mă porți pe drum și nu mă lași să-mi ticnească cea mîncare. Dacă te-a mai împinge necuratul să faci ce-ai făcut, apoi vai de pielea ta! Și se duse bietul Sfînt, că i se sleise bucatele, că doar trecuse o bucată de timp căutîndu-l.

Dar n'apucă bine Sf. Gheorghe să se pună pe scaun, că musca dracului iar binnn.... pe pana căpăstrului, și calul, ce era să facă? necheză încă odată, că era năzdrăvan și el simțise că musca aceia îi om și umblă să-l fure. Dar acuma, unde nu ieși, măi verișcane, Sf. Gheorghe c'un șarpe împletit în șase, cu sîchiul de mătasă, și prinse a mi-l croi pe cal și pe-o parte și pe alta, de-i pocnia pielea unde-l ardea. După ce-i trase o chel-făneală ca aceia, zise :

— Ți-ai făcut de cap, ai mîncat papara, că omul, nu caută pe dracul și-l găsește, dar cînd umblă după el cu luminarea! De-acum să mai poțtești a mă turbura, de florile mărului, cînd mă pun la masă, c'apoi măi găsesc eu și alt ac de cojocul tău! Iaca așa mîncă calul bătaie pe sfînta dreptate.

Cum se depărtă Sfîntul, musca cea îndrăcită începu iar : binnn....

Dar calul, de colo, amărit ca vai de lume :

— Ce tot binnn.... Nu văzuși ce bătaie am mîncat pentru tine, gîză afurisită? Dezleagă-mă de la iesle, și hai! Ce mai aștepti, eu să-ți fac imbială?

Aliman Voinicul, cînd auzi tocmai vorba care îi trebuia lui, se prefăcu în om cum fusese, dezleagă calul și grăbi în spre Bun-galben. Iar, dacă ajunsese la el, căluțul lui cel năzdrăvan îl sfătui :

— Tu, stăpîne, sui pe mine, iar pe calul acesta iea-l în pohod. Dă un

biciu în mine și trei într'insul, și să plecăm ca vintul, că nu-i vreme de zăbăvit!

Aliman Voinicul făcu așa, și porni ca o furtună dezlănțuită, că ei nu se mai vedeau, ci numai un nouraș de praf și acela tare depărtat. Sf. Gheorghe simți că i-au furat calul, că nu degeaba era el sfânt, dar, ce folos, că ieși afară prea târziu și nu mai avea nici-o putere; unde erau ei nu-i mai puteau nimeni ajunge, nici în ruptul capului. Se uita și sfântul după dînșii, și mai c'ar fi zis ca zgîrcitul ceala: să fie de pomană pentru taică-său!

Da', stînd așa cu ochii după ce-a avut și l-a pierdut, ce-i veni Sfîntului, că rosti netam, nesam, un blestem cam ne la locul lui, dar care s'a potrivit așa de minunat, de par'că Dumnezeu din cer l-ar fi îndemnat să spuie vorbele acelea; că zise Sfîntul:

— Cine a îndrăznit de mi-a furat calul, de-a fi băiat, să se facă fată, iar, de-o fi fată, să se facă băiat! Și apoi întinse dreapta de făcu o cruce în gol după dînșii, să i se împlinescă zisa.

Cum sfiși Sfîntul de blestemat, Aliman Voinicul se simți altul, par'că i se mai lărgise pieptul și spatele, iar mijlocul se făcuse mai plin; în sfișit, ce să vă mai spui, măi fraților, se prefăcuse în bărbat, și, ce era el frumos ca fată, acum trupușorul lui cel tras printr'un inel l-ai fi sorbit într'un păhărel cu apă.

Vezi d-ta, și la față se schimbăse, că avea alte trăsături acum, și prinse a-i înfiera musteața, iar brațul lui era-mai bărbat, mai vinjos, nu molcăluț și domol cum fusese până atunci.

Că eă nu știu ce să mai zică, da și norocul fetei pe semne, că ea se măritase, dragă Doamne, să-i fie nevastă, iar nu să șadă deosebită de dînsul; că, dacă îi era de una ca asta, rămînea mai bine la tat'său acasă.

Și iaca așa cu povestea noastră; dar să fi văzut, maică, ciudă și necaz pe Împărat cînd l-a văzut pe Aliman Voinicul că intră pe poartă cu calul lui Sf. Gheorghe de hăț! Nu-și mai găsia loc de supărare și nu-i mai ajungeau odăile, că se primbla de colo până colo bodogănind.

Acuma Împăratul își cam ieșise din sărîte: chemă vrăciul într-o clipeală, și-i hotări să facă toate chipurile să-l mîntuie de Aliman Voinicul, că-i moare băiatul, și, din pricina asta, nu vrea să audă de nimic.

— Prea-înnălțate Împărat, mai am o singură încercare; dac'ă putea-o îndeplini și pe aceasta, apoi poate să se piardă băiatul și mama băiatului; eă nu mai știu ce să fac,—că, atîta mă ajunge capul, atîta spun. Ci să-l trimetem a ne aduce un urs de fier care să vorbească, iar, dacă i-a mers lui până acum, apoi aici are să i se infunde.

Împăratul trimise grabnic după Aliman Voinicul, de-l chemă, și-i porunci:

— Ascultă, Alimane, mai ai o slujbă să-mi faci, și pe urmă ești slobod. Dar bagă bine de seamă că, de nu-i îndeplini-o, unde îți sta picioarele îți va sta și capul. Să pleci încotro ți-i da cu gîndul c'ai să găsești, și să-mi aduci un urs de fier care să vorbească!

Acuma asta le întrecuse pe toate, măi frăţioare, că el se înturnă tare deznădăjduit la soţia lui, şi-i istorisi cum îi vorbise Împăratul răstit şi ce poruncă amarnică îi dăduse; drept vorba ceia: capul să trăiască, că belele curg vlog. Iar ea zise: că, după cum n'a voit Dumnezeu până acum să-l piardă, nu i-a fi vitreg ca tocmai acum să nu-i întindă o mină de ajutor şi să-l lase a se înneca la mal ca ȕiganul. Pe urmă, îl sfătui să încalece calul şi să se ducă la taică-său, că el, măi bătrîn, ştie mai multe rosturi din lumea asta.

În seara aceia însă, nu plecă, că nu dădeaŭ Turcii, şi Împăratul mai putea să adaste o zi ori două; ci tocmai în dimineaţa viitoare îşi luă tâlpăşiţa la drum, iar soţioara lui mai că nu l-ar fi lăsat să plece, aşa se lipise de dînsul şi-i căuta galeş în ochi; dar el nu putea să ştie atunci de asemenea lucruri; de aceea o lăsă cu lacrimile pe obraz, pradă dorului, şi se duse în treaba lui, călare pe Bun-galben. Nu-i da răzbun slujba împărătească, şi plecă numai cu tovarăşul şi fratele său, că-i era asemenea şi la bucurie ca şi la necazuri.

Cînd îl văzu socru-său, îl întrebă că ce ursite l-au mai mînat pe acolo; iar el îi povesti toată păţania şi că acum nu ştie în ce colţ al pămîntului va afla un urs de fier să vorbească, că altfel trebuie să-şi pregătească comîndul.

Zmăul, cum îl auzi vorbind aşa, prinse a rîde la dînsul, şi zise:

— Bine, măi băiete, ~~peŭ ŕi-am dat~~ Bun să-l mînînci cu lingura, şi toate poftetele ŕi le-am adus la îndeplinire iar acuma doreşti să mă fac şi urs de fier, să merg cu tine! Eŭ voiŭ face după voia ta, dar bine n'are să fie pentru cine te-a trimes!

Şi porniră amîndoi, socru-său prefăcut în urs de fier, şi el călare, spre Împărăţia lui Verde Împărat. Acum era tare bucuros Aliman Voinicul că putuse duce la bun sfîrşit încercarea asta din urmă. Cînd poposiră de unde s'au fost pornit, după o bună bucată de vreme, zise ursul cătră Aliman Voinicul.

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIVAN.

ÎN ADORARE.

*... Şi tot aşa pe înserate, cum e acum — ŕi-aduci amînte? —
Stam amîndoi acum e anul, noi amîndoi... ce dulce-mi sună
În gînd cum le aud, ce dragă îmbrăţişare de cuvînte...
I-atîta cîntec într'o vorbă cînd ştie gîndul să ŕi-o spună!*

*Noi amîndoi... Se stînge graiul de vraja cîntului din mînte,
Şi ochii mi-i aplec că n'afa unei muştrări atît de sfînte,
Cînd în extasul adorării mă ŕncerc anume să socot
Ce-s eu în aste două vorbe în care singur tu eşti tot...*

FATMA.

C R O N I C Ă

«Gazeta de Duminecă» înfățișează halul în care se află, la Bocșa-Montană, din Sălăgiu, mormintul lui Simion Bărnăuțiu. Modestul monument de piatră pus acum vre-o treizeci de ani se ticăloșește pe zi ce merge, și slovele amintitoare s'au măcinat de mult. Și totuși pe vremuri omul ce zace acolo a fost un cuvântător ascultat, un teoretician al dreptului pe care mulți îl respectau, un creator de formule juridice care au servit unei grupări politice de dincoace, un profesor căruia studenții săi i se închinau cu adevărat. Orice s'ar zice, Bărnăuțiu a fost o fală și pentru Universitatea din Iași, care ar putea jertfi ceva. Iar la înăugurarea noului monument s'ar putea împărți și acea alegere din operele lui pe care cu dreptate o cere, în «Răvașul» din Cluj, d. El. Dăianu. Pe lângă multe concepții neguroase s'ar găsi și de acele pagini care să poată încălzi și interesele și astăzi.

*

Despărțimintul din Cluj al «Asociației» dă un calendăraș elegant, în care pentru 15 bani (14 fileri) se pot avea, și o poesie de Goga, și o navelă de Sadoveanu, și câteva chipuri și o descriere a serbărilor din Sibiiu. — Pentru biserica unită de acolo a sosit un prinos și de la cunoscutul filantrop din România, d. Stroe Beloescu.

*

Almanahul medical și farmaceutic *Higeia* pe acest an are chipul bunului bătrîn d-r Felix, câteva articole despre el, adunate din mai multe părți, și două rînduri de priefată de neurologul d-r Marinescu.

*

La Lugoj începe să apară un ziar pentru meșteșugari (meșteșugarii aceia a căror viață a zugrăvit-o Popovici-Bănățeanul). Se chiamă *Meseriașul*.

*

În foaia bisericească din București *Viitorul* (VIII, n-le 9—10) se dă o descriere a bisericii Dobrovățului, făcută de Ștefan-cel-Mare. Preotul care a scris-o, nu cunoștea *Inscripțiile* lui Melhisedec, dar el vorbește și de unele lucruri pe care răposatul episcop le scăpase din vedere. Tot acolo arhimandritul Nifon din Sinaia dă știri despre călugării romîni și lucrurile vechi românești ce se află în unele mănăstiri arabe și siriene.

*

În «Șezătoarea Săteanului», VIII, n-r 1, d. I. G. Duca, unul din cei mai buni cunoscători ai băncilor rurale, vorbește cu simpatie și căldură despre aceste așezăminte, asupra cărora e îndreptată luarea-aminte a tuturor oamenilor de bine.

*

Primim încă un volum de versuri, de d. Teodor Aug. Rășcanu. Unele versuri sună bine; fondul e de cele mai multe ori naiv și împrumutat.

*

În revista *Ramuri* din Craiova, n-rul 2, se spun curajos câteva lucruri drepte despre rostul acestei reviste a noastre în mișcarea actuală a literaturii românești.

*

Foile nouă *Revista Bistriței* din Bistrița și *Lucrul* din Caransebeș nu ni-au sosit.

*

În *Cuvîntul Adevărului*, păr. Teodor Bălășel dă un studiu foarte bogat și bine documentat cu privire la datinile sărbătorilor de iarnă.

*

Despre «Amintirile căprarului Gheorghită» de M. Sadoveanu și «Valuri Alinate» de Carmen Sylva, traduse de Coșbuț, va fi vorba în alte numere.

*

Filiala Cîmpulung a «Școlii Romîne» din Bucovina inaugurează peste câteva zile internatul unei școli profesionale și o bibliotecă publică. *Aceasta* se chiamă vrednicie, și *aceasta* se chiamă ispravă. Dacă ni s'ar da o adresă de expediție aici la *București*, am face și noi daruri bibliotecii.

*

D. H. Stahl începe să publice o revistă de stenografie, menită să răs-pîndească principiile simple ale scrisorii răpezi Duployé: *Stenograful* No. 1 are și un chip al lui C. A. Rosetti și note asupra trecutului stenografiei la noi.

*

Ilustrațiile noastre din n-rul trecut.

I. Între operele de artă ce se păstrează la Pașcani (Ilfov), în palatul lui Alexandru Ghica, Domnul muntean de la 1834—42 și Caimacamul de la 1856—1858, este și un chip al lui Grigore-Vodă, fratele lui Alexandru. E un tiraj *avant la lettre*, și portretul n'a fost nici-odată publicat. Numele de autor, care vine dintr'o confuție, *trebuie înlăturat*.

II. Cei mai frumoși stîlpi de morminte se află în părțile Sibiului și în ale Bistriței. Am dat mostre din cei d'intîiu, cîtiva din ai doilea se pot vedea în vol. II din cartea mea «Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească».

Cele din acest n-r nu au nevoie de nici-o lămurire.

N. IORGA.